

پیش‌گفتار

در سالهای آخر دهه یکهزار و سیصد و شصت ه.ش. که برای اولین بار آموزش دروس حقوق مدنی دوره کارشناسی را تجربه می‌کردم، مباحث درس حقوق مدنی^۱ «۳» بیش از سایر قسمت‌ها مرا مجذوب خود می‌ساخت. تالیفات ارزشمند حقوقدانان ایرانی در کنار کتب غنی فقهی مرتبط با موضوع، اگر چه دریائی مملو از مفاهیم حقوقی را در پیش رو ترسیم می‌نمود اما، آنچه ذهن به آن مشغول می‌شد، پایه ریزی شیوه‌ای بود تا به یاری آن بتوان بگونه‌ای در این بحر محیط و دریای ژرف وارد شد که توان علاقمندان را دست‌مایه بهره‌گیری از وسعت و عمق آن قرار داد و از فرسایش نیروهایشان در میان موج‌های بلند و سرکش آن کاست.

گوهر اصلی این نگاه، نشأت گرفته از دیدگاهی است که بر پایه اندیشه آموزش شیوه‌های کاوش چشمه‌های جوشان و بیرون آوردن دینه‌های پنهان درون انسان استوار گردیده است. اندیشه‌ای که براساس آن، پر نمودن پیاله‌های تشنگان، جای خود را به کاوش چشمه‌های درونی و جاری نمودن آنها می‌دهد و آموزش روش رسیدن به قله‌ها جایگزین سخن گفتن از دیدگاهها می‌گردد.

وظیفه مربی، همچون انبیاء و اولیا، بیرون آوردن نهفته‌های انسان‌ها است^۱. مربی همچون زارعی است که با کمک نیروی نهفته خاک، در انتظار رویش بذرهائی است که افشاندن و با آب یاری آن، زمینه رشد و شکل‌گیری جوانه‌ها و استواری زراعت خود را فراهم می‌سازد.^۲ در چنین حال و هوائی و با چنین چشم‌اندازی، دغدغه پرنمودن جای خالی کتابی که بصورت عملی، شیوه‌های استنباط مبتنی بر قواعد اصولی را در موضوعات حقوقی پایه‌ریزی نماید بیش از همیشه ذهن را به خودمعتوف می‌نمود.

^۱ « فبعث فیهم رسله و واتر الیهم انبیائه لیستادوهم میثاق فطرقة و یدکروهم منسی نعمته و یحتجوا علیهم بالتبلیغ و یشیروالهم دفائن العقول » ابوالحسن محمد الرضی بن الحسن الموسوی، الدکتور صبحی الصالح، نهج البلاغه، الطبعه الاولی، بیروت، ۱۹۶۷م، خطبه ۱، ص ۴۳

^۲ « کزرع اخرج شطئه فازره فاستغلظ فاستوی علی سوقه » سوره الفتح، شماره ۴۸، آیه ۲۹

در سالهای تحصیلی ۷۰-۱۳۶۹، به برکت وجود دانشجویانی علاقمند و کوشا، مطالب درس حقوق مدنی «۳» در شکل جزوه ای خلاصه و با ادبیاتی آمیخته با اصطلاحات فقهی و حقوقی تهیه و در اختیار ایشان قرار گرفت. پس از بازگشت از سفر تحصیلی خارج از کشور، در سالهای ۸-۱۳۷۷ و با حال و هوای تحولات چشمگیر جهانی در چگونگی جمع آوری و پردازش داده ها، نوشته حاضر در شکل جزوه ای خلاصه تر و به منظور بهره برداری دانشجویان دانشکده حقوق دانشگاه شهیدبهشتی روان سازی شد.

کتاب حاضر که بر مبنای نوشته های قبلی تنظیم گردیده، با عنوان «شرایط اساسی تشکیل قرار دادها» حاصل تحصیلات حقوقی دروس دانشگاهی داخلی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، دروس حوزوی در حد خارج فقه و اصول و دروس دانشگاهی فرانسوی در مقاطع D.E.A. و دکتری است. تدریس در دوره های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی رشته حقوق نیز دست مایه دیگری است که در کنار تجارب عملی حقوقی در زمینه های اجرائی مربوطه، مقدمات تهیه این اثر را فراهم نموده است.

این کتاب به منظور استفاده در تمامی حوزه های مرتبط باموضوع «تشکیل قرار دادها» تنظیم گردیده است. علاوه بر آن، بهره برداری از این اثر، برای آموزش در دوره های کارشناسی و تحصیلات تکمیلی، یکی دیگر از اهداف تهیه این نوشته است. به همین جهت، مطالب آن بگونه ای ارائه گردیده که موضوعات تحلیلی، با عنوان «بررسی و تحلیل» از سایر مطالب به سادگی قابل تفکیک باشد.

عباس قاسمی حامد

تابستان ۱۳۸۶